אמה אל הכתף, ומה ת"ל [א] ה' אמות משפת מזבח ולמעלה, ומה ת"ל ושלש אמות קומתו משפת סובב ולמעלה. ור' יהודה כי גמיר גזירה שוה ברחבה הוא דגמיר [ב], ולרבי יהודה הא קא מיתחזי כהן? נהי דכהן מיתחזי, עבודה דבידו לא מיתחזי; בשלמא לרבי יהודה היינו דכתיב "קידש" אלא לרבי יוסי מאי "קידש"? להעמיד בה מזבח; בשלמא לרבי יוסי היינו דכתיב "קטן", אלא לרבי יהודה מאי "קטן"? הכי קאמר מזבח אבנים שעשה שלמה תחת מזבח הנחשת, קטן הוה, במאי פליגי מר סבר דנין חוץ מחוץ ואין דנין חוץ מפנים ומר סבר דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מבנין. אמר רבא מודה רבי יהודה בדמים דתניא רבי יהודה אומר כוס אחד היה ממלא מדם התערובות ושופכו על גבי מזבח שאם ישפך דמו של אחת מהן נמצא זה מכשירו ואי סלקא דעתך סבר רבי יהודה כולה עזרה מיקדשא הא איתעבידא ליה מצוותיה? ודלמא משום דקסבר שפיכה מכח האדם בעינן אם כן נשקליה ונשפיך ליה אדוכתיה. ודלמא משום דבעינן מצוה מן המובחר. [ג] אמר רבי אלעזר מזבח שנפגם אין אוכלין בגינו שירי מנחה שנאמר ואכלוה מצות אצל המזבח וכי אצל המזבח אכלוה, אלא בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר, אשכחן שירי מנחה, [ד] קדשי קדשים מנלן? ת"ל קדש קדשים. [ה] קדשים קלים מנין? אמר אביי אתיא מדרשא דר' יוסי דתניא ר' יוסי אומר ג' דברים משום ג'

שמו' כ
שם
מ"א ח
ויקרא י

אמה אל הכתף. אלא השער וקס"ד בגובהה קאמר וה"ה לכל החלל: **משפת מזבח ולמעלה**. למעלה מן המזבח היה גובהן ה' אמות: **משפת סובב ולמעלה**. עד מקום הקרנות, ולמטה הימנו ו' אמות, וגובה הקרן אמה: **ור' יהודה**. ו] (אומר) דברים ככתבן כי גמיר ג"ש ז] דרבוע רבוע ברחבה דגמיר למימר דמאמצעיתו מודד וממזבח דיחזקאל ח] וכדלעיל: **ולרבי יהודה**. הוי נמי דדברים ככתבן הא קא מיתחזי כהן דהא גובהו שלש וקלעים אינן אלא חמש והוא עומד ג' אמות נמצא ראשו למעלה מן הקלעים: **בשלמא לרבי יהודה היינו דכתיב קידש** המלך ט] את [תוך החצר] וגו' שהוצרכה כל הרצפה לקדשה לשם מזבח וקדושתה בשירי מנחה ובשיר כדאמרי' בשבועות (דף יד:): **מאי קידש**. את תוך החצר: ומשני קדשו לשם עזרה להעמיד בו מזבח אבנים: **בשלמא לר' יוסי**. דאמר של שלמה גדול ושל משה קטן: **היינו דכתיב קטן**. אמזבח הנחשת והכי קאמר העמיד מזבח אבנים כי מזבח הנחשת קטן י]: **אלא לרבי יהודה**. דאמר כולה רצפה קידש יא] דמזבח שלמה לא יכול להכיל העולה: **מאי קטן**. דכתיב אמזבח הנחשת, הא דשלמה גופיה קטן הוה: **הכי קאמר כו'**. ומשום דקאי במקום מזבח הנחשת וחילופו הוא קרי ליה מזבח הנחשת ובדברי הימים (ב ד) קרי ליה הכי בהדיא ויעש (המלך) מזבח נחשת כ' אמה ארכו וכ' אמה רחבו ואמקום המערכה קאי: **במאי קמיפלגי**. ר' יוסי דגמיר רבוע רבוע ממזבח הזהב ורבי יהודה דגמיר לה משל יחזקאל: **כלי מכלי**. מזבח הנחשת יב] (והזהב כלים הם: **מודה ר' יהודה בדמים**. דאע"ג דאמר רבי יהודה כל העזרה מקודשת הני מילי להקטיר חלבים אבל לזריקת דמים לא: **מדם התערובת**. של פסחים מעל הרצפה: **בגינו**. בשבילו: **וכי אצל המזבח אכלוה**. והלא כל העזרה כשרה לכך דכתיב במנחה יג] מצות תאכל במקום קדוש (ויקרא ו): **קדש קדשים**. בג"ש דקדש קדשים ילפי מהדדי: **משום** ג'

עשרים אמה יד] ובשמעתא קמייתא דעירובין (דף ב:) קשה טפי דפריך בין לרבנן בין לר' יהודה לילפו מפתח שער החצר ופי' שם בקונטרס שני לשונות ופי' בלשון שני דפריך טו] שיחשב פתח ברחב עשרים ומשני פתח שער החצר איקרי פתח סתמא לא איקרי ואיבעית אימא כי כתיב חמש עשרה (א) בגובהה כתיב והכתיב וקומה ה' אמות ההוא משפת מזבח ולמעלה ופי' שם בקונטרס דהיינו כר' יוסי דשמעתין וזו היא תימה דלא מצינן למימר חמש עשרה אמה בגובה כתיב אלא ברחבה כדפרישית ועוד קשה דאי מרחבה פריך התם הוה ליה למימר הכי אלא הא דתנן הרחב מעשר אמות ימעט נילף מפתח שער החצר כיון דעד השתא איירי בגובהה ועוד לר' יהודה אמאי הוצרך להקשות מפתח החצר מפתח אולם דקאי ביה הוה ליה לאקשויי ועוד מאי קושיא מפתח טז] החצר התנן יש לו צורת הפתח א"צ למעט וחצר צורת הפתח הוה ליה שהיו העמודים משני צדדים וכלונסות על גביהן שהקלעים תלויין בהן [א] ומיהו בסמוך יז] (ב) (קשה) כי פריך ור' יהודה מפתחו של אולם גמר והתנן וכו' לא משני שאני פתחו של אולם דה"ל צורת הפתח יח] [ובע"כ צ"ל] דכיון דאליבא דרב קיימא לא משני הכי דאיהו תני במתני' צריך למעט כדאמר התם* ומהאי טעמא יט] פריך [שפיר] השתא ועוד (ג) דשער חצר לא ה"ל צורת הפתח שהכלונסות היו על הווין שקבועין בעמודין מבחוץ ואמרינן התם בפ"ק (דף יא:) צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה כלום ומפרש כ] רבינו דמגובהה פריך התם דלא יחשב פתח ביתר מה' אמות כא] ומסתברא היא לן טפי למילף מפתח החצר ממאי דנילף מפתח ההיכל דפתח כב] המשכן על כרחין שלא כדין איקרי פתח כג] אהל מועד וחידוש הוא דלא הוו ליה גיפופי שהיה פרוץ לפניו במלואו הלכך פתח ההיכל שהיה במקומו דלמא שלא כדין נמי איקרי פתח ובתר הכי גרס איבעית אימא קלעים ט"ו אמה כד] וכי כתיב וקומה ברוחב ה' אמות משפת קלעים ולמעלה והיא שיטה כרבי יוסי דהכא ול"ג ט"ו אמה בגובהה הוא דכתיב וגם לא גרס אל הכתף דלא קאי אחמש עשרה דכתיב בקרא דההוא לא מיתוקמא אלא ברחבה אלא פירוש הוא כלומר הקלעים היו גבוהין חמש עשרה שלא יראו עבודה שבידו כרבי יוסי דאמר מזבח י' אמות והאי דכתיב בקלעים וקומה ה' אמות ודאי משפת מזבח ולמעלה והאי קרא דמייתי וקומה ברוחב ה' אמות (הייט) להוכיח גובה פתח כ' אמה כה] היינו ההוא דכתיב גבי מסך בסוף ויקהל ומפרש דמשפת קלעים ולמעלה קאמר שהקלעים היו גבוהין סביב החצר לצפון ודרום ומערב וכן לצד המזרח כו] [שכמו] שהקלעים היו ט"ו רוחב מימין הפתח וכן משמאל הפתח כמו כן היו גבוהין ט"ו אמה ועל מסך הפתח כתיב רוחב כ' אמה וקומה ה' אמות ברוחב לעומת קלעי החצר פירוש שהמסך כל רוחב כ' היה גבוה ה' אמות משאר קלעי החצר אשכחת המסך גבוה כ' וזו היא כז] אמת גובהו של פתח והאי שיטה בתרא ליתיה אלא לרבנן דהא לרבי יהודה לא מתוקם כלל ואע"ג דקאי התם לשנויי לרבנן ולרבי יהודה שיטה קמא יתיישב לרבי יהודה דשנינן פתח סתמא לא איקרי דהכי נמי לא מיתוקם ההוא שיטה כרבי יוסי דהכא אלא כרבי יהודה והכא בשמעתין גרסי' מה משכן י' אמות אף מזבח י' אמות קלעים ט"ו ולא גרסינן כח] נמי אל הכתף דלאו קרא מייתי ובברייתא דמלאכת המשכן לא גרסינן כלל קלעים ט"ו במילתא דר' יוסי ופירושא בעלמא הוא כלומר הקלעים היו גבוהין ט"ו אמה שלא יראה כהן ועבודה בידו ומה ת"ל ה' אמות משפת מזבח כו' ור"ת מפרש בספר הישר דלשמואל עצמו פריך נילף מפתח שער החצר כט] מנא ליה דושחטו פתח אהל מועד אפתח היכל קאי ואי אפשר לומר כן כלל כדמוכחי כמה קראי בפרשת אלה פקודי ובשאר מקומות וקצת קשה לפירוש ל] ר"ת דפריך מגובה חמש דמאי משני פתח שער איקרי פתח סתמא לא איקרי כיון דנקרא שער כ"ש דאיקרי פתח דפתח קטן משער עוד נילף מפתח עזרה שנקרא פתח (יחזקאל מא) והיה גובהו עשרים*: **הכי** קאמר מזבח אבנים שעשה שלמה תחת מזבח הנחשת. תימה דבפ' במה בהמה (שבת דף נה:) אמרינן ויעמדו אצל מזבח הנחשת מזבח הנחשת מי הוה אמר להן הקב"ה התחילו ממקום שאומרים שירה לפני בכלי נחשת ואמאי לא אמר כי הכא וי"ל דהתם מה לו להזכיר מזבח הנחשת כלל: **מודה** רבי יהודה בדמים. תימה מאי קס"ד מעיקרא והא קרן לא] ורבוע יסוד* מעכבין*: **קדשים** קלים מנין. תימה דלא יליף מהיקשא זאת התורה: **אתיא** מדרשא דרבי יוסי. תימה ל"ל ג"ש דקדש קדשים לב] ועוד*) לג] [קדשים קלים] גופה נילף ממעשר וכי תימא מה למעשר שכן טעון וידוי וכסף וצורה בכור יוכיח ועוד דבהאי קרא דמייתי מקיש מעשר לבכור נמי כתיב חטאת ואשם דתניא בספרי פרשת ראה אנכי בקרבם ולאכלם אלו חטאות ואשמות וכן בקרא דלא תוכל לאכול בשעריך דריש פרק בתרא דמכות (דף יז) בקרך ולאכל לד] אלו חטאות ואשמות:

---

*) נ"א ועוד היא גופה וקאי אשירי מנחה וגי' כו"ק וכ"כ בעל פנים מאירות דס"ג [תימה] דקדשי קדשים גופיה נילף ממעשר וכו' וכשאר נמחק

מאי

הגהות צ"ק [א] [ומיהו הא לא קשיא דכיון דאליבא דרב קיימא דאיהו תני במתני' צריך למעט אע"ג (דאין) [דיש] לו צורת הפתח כדאמר התם ומהאי טעמא כי פריך בסמוך ור"י מפתחו של אולם גמר והתנן כו' ולא משני שאני פתחו של אולם דה"ל צורת הפתח כיון דאליבא דרב קיימא לא משני הכי ועוד דשער כו' כצ"ל:]

עין משפט נר מצוה

י א ב ג מיי' פ"ג מהל' פסה"מ הל' כב כג:

שיטה מקובצת

א] [וקומה] חמש אמות (מקומתו) משפת: ב] דגמיר לה ולר"י: ג] המובחר · ה"ה דהמ"ל משום דבעינן יסוד: ד] מנלן אתיא קדש קדש · תיבות ת"ל נמחק: ה] קלים מנלן אמר תיבת מנין נמחק: ו] יהודה · דאמר דברים: ז] ג"ש דרבוע רבוע ברחבה הוא דגמר: ח] דיחזקאל גמיר לה וכדלעיל: ט] תיבות את תוך החצר ל"ש: י] קטן נגנחיה הס"ד: יא] קידש דאף מזבח של שלמה: יב] הנחשת ומזבח הזהב כלים הם: יג] במנחה בחצר אהל מועד יאכלוה הס"ד ומה"ד קדש קדש · בג"ש דקדש קדש ילפי מהדדי הס"ד ותיבות מצות תאכל משום נמחק: יד] אמה ועוד דהו"ל לר"י למימר תהוא ברחבה הוא דכתיב · ר"פ: טו] דפריך ארחבה שיחשב: טז] מפתח שער החצר: יז] בסמוך קשה כי פריך כו' והתנן כו' ואמאי לא משני: יח] הפתח וי"ל דכיון: יט] טעמא נמי פריך: כ] ומפרש רבינו (תם) [אא"ת נ"ל שצ"ל רבינו תנאל א) ועי' לקמן בסוף הדבור עכ"ה] דאגובהה אות מ נמחק: כא] אמות דמסתברא: כב] דפתח אהל מועד על כרחין: כג] פתח וחידוש כו' תיבות אהל מועד נמחק: כד] אמה גובהה וכי: כה] אמה והיינו ההוא: כו] המזרח מימין' תיבות [שכמו] שהקלעים היו ט"ו רוחב נמחק: כז] היא מדת גובהו תיבת אמת נמחק: כח] ולא גרסינן ואומר ול"ג נמי: כט] החצר ומנא ליה: ל] לפירוש רבינו דפריך' תיבת ר"ת נרשם עליו קו (ועיין למעלה באות כ') ועי' בספר הישר סי' רפו: לא] קרן וכבש ורבוע יסוד שמעכבין הס"ד: לב] קדשים · ס"א הא כתיב בהאי קרא דמייתי והבאתם שמה וגו' ועוד: לג] קדשי קדשים גופיה תיבת קלים נמחק: לד] וצאנך' ולמאי דפי' ריב"א לעיל (דף ט ע"א) דאכילה לא קיימי אחטאות ואשמות דכתיב אתם ובתיכם ניחא · מהר"פ:

א) וכ"ה באמת בפי' ר"ח למסכת עירובין (דף ב ע"ב) שבדפוס לפנינו בש"ס הוא שם:

מסורת הש"ס

וקסבר ז"ק

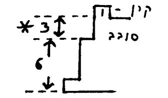

שמות כז:יח
אורך החצר מאה באמה ורוחב חמשים בחמשים וקומה חמש אמות שש משזר ואדניהם נחושת
ϕ ויומד על המזבח שגובהו ג' והקלעים היו רק ה'

ז"ק

פסחים סה. [לעיל לד: ע"ש מנחות נט: ע"ש תוספתא פסחים פ"ד]

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואומר קלעים וכו' חמש עשרה אמה בגובהה וכו': (ב) בא"ד ומיהו בסמוך נמי קשה כי פריך וכו' והתנן וכו' אמאי לא משני וכו' צורת הפתח אלא צ"ל דכיון: (ג) בא"ד ועוד י"ל דשער החצר:

ויקרא ו:יב

[תוס' סנהדרין פ"ג מכות יט. תמורה כא.]

גליון הש"ס

גמ' אין אוכלין בגינו שירי מנחה. ולאחר שחור ונבנה עי' תוס' בב"מ דף נג ע"ב ד"ה לא פליג:

[וע"ש תוספות עירובין ב: ד"ה בין וד"ה ולב"ה]

צ"ל יסוד כתיב שמעכבין רש"ק

*[ועי' תוס' לעיל נא: סד"ה קרן]